

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I STOCKHOLM**
Avdelning 32

DOM
2016-06-20
Meddelad i
Stockholm

Mål nr
2773-16

SÖKANDE

Pomona Ledarskap AB, 556733-4650
Sveavägen 168
113 46 Stockholm

Ombud: Ivana Petrovic
Miroi AB
Sveavägen 168
113 46 Stockholm

MOTPART

Arbetsförmedlingen
Juridiska avdelningen
113 99 Stockholm

SAKEN

Offentlig upphandling

KONKURRENSVERKET	
2016 -06- 2 1	
Avd	
Dnr	
KSnr	Aktbil

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten bifaller Pomona Ledarskap AB:s ansökan och förordnar att Arbetsförmedlingens upphandling Individuellt pedagogiskt stöd vid utbildning, Af-2015/075717, ska göras om.

Dok.Id 730590

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
115 76 Stockholm	Tegeluddsvägen 1	08-561 680 00 E-post: forvaltningsrattenistockholm@dom.se www.domstol.se/forvaltningsratt	08-561 680 01	måndag – fredag 08:00-16:30

BAKGRUND

Arbetsförmedlingen har bjudit in leverantörer att lämna anbud i en upphandling avseende ramavtal för tjänsten, Individuellt pedagogiskt stöd vid utbildning, Af-2015/075717. Upphandlingen är uppdelad i 10 marknadsområden. Upphandlingen genomförs som ett förenklat förfarande enligt 15 kap. lagen (2007:1091) om offentlig upphandling (LOU). Ett första tilldelningsbeslut fattas i december 2015. Tilldelningsbeslutet återkallas varefter samtliga anbudslämnare ges möjlighet att komplettera sina anbud. Av ett nytt tilldelningsbeslut daterat den 29 januari 2016 framgår att Arbetsförmedlingen, såvitt nu är i fråga, valt att avseende marknadsområde 1-6 och 8-10 teckna avtal med annan leverantör än Pomona Ledarskap AB (Pomona).

YRKANDEN M.M.

Pomona yrkar att förvaltningsrätten förordnar att upphandlingen, såvitt avser marknadsområde 1-6 och 8-10, får avslutas först sedan upphandlingen rättats genom att en ny anbudsutvärdering genomförs sedan Iris Hadar AB och A till Ö företagsutveckling anbud förkastats. Arbetsförmedlingens anbudsprövning av ställda krav och ska-krav i förfrågningsunderlaget samt inkomna uppgifter vid komplettering har inte skett i enlighet med likabehandlingsprincipen som kommer till uttryck i 1 kap. 9 § LOU. Pomona har lidit skada eller riskerar att lida skada.

Till stöd för sin talan anför Pomona i huvudsak följande. Ett första tilldelningsbeslut meddelades den 4 december 2015. Den 11 december 2015 beslutade Arbetsförmedlingen att återta tilldelningsbeslutet. Den 18 december 2015 meddelade Arbetsförmedlingen i ett informationsmeddelande att man begärde komplettering av inkomna anbud med stöd av 15 kap. 12 § andra stycket LOU. Kompletteringen avsåg uppgifterna i anmälan av underleverantör i förfrågningsunderlaget punkt 1.2.13. I informationsmeddelandet

angavs vidare att det inte var tillåtet att i kompletteringen lägga till eller ta bort underleverantörer som redan angivits i anbudet eller tillföra uppgifter rörande andra delar av förfrågningsunderlaget än punkt 1.2.13. Av Iris Hadar AB:s anbud framgår att de åberopat två underleverantörer. Av kompletteringen framgår att man inte längre åberopar underleverantörer, vilket strider mot vad Iris Hadar AB angett i sitt anbud. Vidare har Arbetsförmedlingen frångått förfrågningsunderlaget punkt 1.4.1 och vad som angivits i det egna informationsmeddelandet genom att tillåta Iris Hadar AB ändra antalet leverantörer. A till Ö företagsutveckling har i sin komplettering försäkrat att underleverantören uppfyller samtliga krav som ställs för att kunna antas som leverantör i upphandlingen. Dessa uppgifter saknas helt i deras anbud. Att tillåta kompletteringen innebär att A till Ö företagsutveckling fått uppfylla obligatoriska krav som inte var uppfyllda i anbudet. Särbehandlingen av anbuderna från Iris Hadar AB och A till Ö företagsutveckling är en avvikelse mot likabehandlingsprincipen i 1 kap 9 § LOU.

Vidare anför Pomona att bolaget har lidit eller riskerar att lida skada genom att ha haft en högst reell chans att tilldelas kontrakt om inte Arbetsförmedlingen särbehandlat Iris Hadar AB och A till Ö företagsutveckling AB:s anbud.

Arbetsförmedlingen yrkar att förvaltningsrätten avslår Pomonas ansökan om överprövning. Till stöd för sin talan anförs bland annat följande. Av anbudet från Iris Hadar AB framgår att man avser att använda två leverantörer. I kompletteringen anges att man inte avser att använda underleverantörer. Vidare lämnar Iris Hadar AB följande försäkran avseende underleverantörer: *Iris Hadar AB försäkrar att de ovan nämnda bolagen förfogar över och har erfarenhet av resurser som är nödvändiga för fullgörande av avtalet samt att de har såväl den ekonomiska som tekniska och yrkesmässiga kapacitet som krävs enligt aktuellt avtal.*

Arbetsförmedlingen anför vidare bl.a. följande. I A till Ö företagsutvecklings anbud finns alla uppgifter som efterfrågas i förfrågningsunderlaget punkt 1.2.13, med undantag för försäkran att i anbudet redovisade underleverantörer uppfyller samtliga krav som ställs för att kunna antas som leverantör i upphandlingen. Denna försäkran görs först i kompletteringen. Det vore orimligt att kräva av samtliga underleverantörer att alla materiella krav i upphandlingen måste uppfyllas för att underleverantören ska kunna godtas. Kravet måste ställas i relation till vad underleverantören de facto anlitas för att leverera. Det finns också en lång rad krav i förfrågningsunderlaget som inte är aktuella att ställa på en underleverantör t.ex. krav under punkt 1.2.10, 1.2.13, 1.2.15, 1.4.4, och 1.7.1. För att Pomona ska kunna lida skada krävs att både anbuden från Iris Hadar AB och A till Ö företagsutveckling förkastas. Pomona får då delta i en lottnings mellan flera anbudsgivare med samma poäng från utvärderingen. Det kan därför ifrågasättas om Pomona lider skada om Iris Hadars anbud anses korrekt utvärderat.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Tillämpliga bestämmelser

Av 16 kap. 2 § LOU första stycket ska rätten besluta att upphandlingen ska göras om eller att den får avslutas först sedan rättelse gjorts, om den upphandlande myndigheten har brutit mot de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § eller någon annan bestämmelse i denna lag och detta har medfört att leverantören lidit eller kan komma att lida skada.

Enligt 1 kap. 9 § LOU ska upphandlande myndigheter behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet sätt. Vid upphandlingar ska vidare principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet iakttas.

I 15 kap. 12 § första stycket LOU anges att upphandlande myndigheter får tillåta att en anbudssökande eller anbudsgivare rättar en uppenbar felskrivning eller felräkning eller något annat uppenbart fel i anbudsansökan eller anbudet. Enligt andra stycket får myndigheten begära att en anbudsansökan eller ett anbud förtydligas eller kompletteras om det kan ske utan risk för särbehandling eller konkurrensbegränsning.

Förvaltningsrättens bedömning

Det är ostridigt att Arbetsförmedlingen efter anbudstidens utgång tillåtit samtliga anbudsgivare att rätta eventuella brister i anbudet avseende obligatoriska uppgifter om underleverantörer. Som skäl för detta har Arbetsförmedlingen anfört att två av fjorton anbudsgivare missförstått förfrågningsunderlaget, eftersom detta varit otydlig.

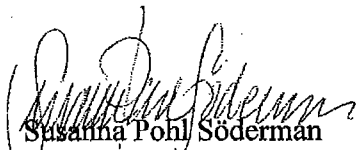
Förvaltningsrätten konstaterar att under punkt 1.2.13 i förfrågningsunderlaget ställs det obligatoriska kravet att anbudet ska innehålla bl.a. angivna uppgifter om alla underleverantörer man avser att använda samt en försäkran om att underleverantören uppfyller samtliga krav som ställs för att kunna antas som leverantör i upphandlingen. Under punkt 1.6.12 i förfrågningsunderlaget anges att alla anbud som inte uppfyller samtliga ska krav kommer att förkastas. Under punkt 1.6.13 i förfrågningsunderlaget anges att till anbudet ska redovisning av eventuella underleverantörer (se avsnitt 1.2.13) bifogas. Iris Hadar AB och A till Ö företagsutveckling har genom kompletteringen ändrat sina anbud bl.a. genom att man lämnat i förfrågningsunderlaget obligatoriska försäkringar om att underleverantörer uppfyller samtliga krav som ställs för att kunna antas som leverantör i upphandlingen. Deras anbud, som tidigare förkastats av Arbetsförmedlingen, har därefter utvärderats.

Ofullständiga anbud som lämnats av anbudsgivarna till följd av väsentliga brister i förfrågningsunderlaget anses inte kunna korrigeras genom att den upphandlande myndigheten efter anbudstidens utgång med stöd av 15 kap. 12 § LOU tillåter anbudsgivarna att rätta anbuden i aktuella delar. Den bestämmelsen avser nämligen i första stycket ett även för en anbudsgivare uppenbart fel i anbudet och således inte förevarande situation. Andra stycket i bestämmelsen medger inte heller en rättelse av här aktuellt slag, eftersom detta stycke avser förtydliganden och kompletteringar av redan lämnade uppgifter. I det nu aktuella målet är fråga om nya uppgifter. Kraven under punkt 1.2.13 kan i sig anses stå i överensstämmelse med reglerna i LOU och vara proportionerliga i förhållande till syftet. Förvaltningsrätten finner mot denna bakgrund att Arbetsförmedlingen felaktigt gett anbudsgivare möjlighet att rätta sina anbud.

Arbetsförmedlingens förfarande i upphandlingen har medfört att principerna om transparens och likabehandling har trätts för när. Överträdelserna har medfört att Pomona har lidit eller kan komma att lida skada genom att inte tilldelas upphandlingskontraktet. Frågan är då om upphandlingen ska göras om eller om det är tillräckligt att Arbetsförmedlingen vidtar en rättelse. I en upphandling utgör förfrågningsunderlaget en central del av förfarandet. En förutsättning för att underlaget ska kunna fylla sin konkurrensuppsökande funktion är att potentiella leverantörer kan vara säkra på att de obligatoriska krav som ställs i underlaget upprätthålls under hela förfarandet. När en upphandlande myndighet har kommit fram till att en viss uppgift eller ett visst bevis måste finnas i anbudet och därför ställt ett obligatoriskt krav ska potentiella leverantörer kunna utgå ifrån att kravet är så viktigt att den som anser sig inte kunna, eller inte vilja, uppfylla kravet avstår från att lämna anbud. Eftersom bristerna får betecknas som väsentliga och hänförliga till det konkurrensuppsökande skedet är det inte tillräckligt med endast en rättelse utan upphandlingen måste göras om.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta avgörande kan överklagas. Information om hur man överklagar finns
i bilaga 1 (DV3109/1A LOU).

Susanna Pohj Söderman

Rådman

Målet har föredragits av Peter Collert.

SVERIGES DOMSTOLAR

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Stockholm. **Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.**

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagandet för offentlig part räknas från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagandet infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress

där klaganden kan nås för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.

2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

I vissa mål får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens dom eller beslut har löpt ut. Detta gäller mål om överprövning enligt:

- lagen (2007:1091) om offentlig upphandling,
- lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster, eller
- lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet.

I de flesta fall får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt ett interimistiskt beslut. I vissa fall får avtal slutas omedelbart. Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan angivna lagarna.

Behöver Ni fler upplysningar om hur man överklagar kan Ni vända Er till förvaltningsrätten.